

บทที่ 7

ความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบท

การศึกษาศึกษาสังคมวิทยาเมือง จักมีความเข้าใจยิ่งขึ้นหากได้ทำการศึกษาศึกษาสังคมวิทยาชนบทประกอบ ทั้งนี้เพราะปรากฏการณ์ทางสังคม ระหว่างชุมชนแบบเมืองแตกต่างไปจากชุมชนแบบชนบททั้ง (1) มิติทางสังคม อันประกอบด้วย ครอบครัว ศาสนา การศึกษานันทนาการ สาธารณสุขและการแพทย์ การจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม ระบบความสัมพันธ์การควบคุมทางสังคม ลักษณะของประชากรทั้งในทางคุณภาพ จำนวน ความหนาแน่น การรวมกลุ่มเป็นองค์กร ชมรม สมาคม ฯลฯ พฤติกรรมฝูงชน ชนกลุ่มน้อย ความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ บุคลิกภาพ ฯลฯ (2) มิติทางเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการผลิต การบริโภค การจำหน่ายจ่ายแจก การแบ่งงาน ระบบแลกเปลี่ยน พฤติกรรมบริโภค รวมถึงวิธีการต่างๆ ดังเช่น ทุนนิยม สังคมนิยม เศรษฐกิจพอเพียง ฯลฯ (3) มิติทางอำนาจ อาทิเช่น อำนาจทางสังคม อำนาจทางเศรษฐกิจ อำนาจทางการเมือง อำนาจทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมเกี่ยวกับอำนาจ ฯลฯ (4) มิติทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระหว่างเทคโนโลยีขั้นสูงและขั้นต่ำ ฯลฯ (5) มิติทางสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตและการจัดการใช้สอยทรัพยากรธรรมชาติ (6) มิติการกระทำระหว่างกันทางสังคมหรือกระบวนการทางสังคมและ (7) กลไกทางสังคมหรือการจัดระเบียบสังคม อันได้แก่ บรรทัดฐาน สถานภาพและบทบาท สิทธนามิติทางสังคม เป็นต้น

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวจึงได้ จำแนกประเด็นศึกษาออกเป็น

1. ความนำ
2. ลักษณะเปรียบเทียบสังคมแบบเมืองและแบบชนบท (ทั่วๆ ไปหรือเกณฑ์สากล) และวิถีชีวิตแบบชนบทและเมือง
3. สังคมแบบเมืองและแบบชนบทในสังคมกำลังพัฒนา:กรณีประเทศไทย และความแตกต่างระหว่างชนบทกับเมือง
4. สังคมแบบเมืองและแบบชนบทในสังคมพัฒนาแล้ว;กรณีประเทศสหรัฐอเมริกา และรวมถึงความแตกต่างระหว่างชนบทกับเมือง
5. ความสงฆ์ ศัพท์ที่ควรรู้ ทดสอบความสามารถ

1. ความนำ

ก่อนศึกษาในประเด็นที่ 2 ควรจักได้ทำความเข้าใจกับความหมายของคำว่า เมืองกับชนบท, นคร, นครอุตสาหกรรม การทำให้เป็นแบบเมือง ความหมายของเมืองและชนบท และอื่นๆ จากพจนานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยาฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายเมืองไว้ดังนี้ URBAN แบบเมือง ซึ่งเกี่ยวกับนครหรือเมือง การกำหนดว่าชุมชนใดเป็นแบบเมืองหรือแบบชนบทอาจใช้จำนวนประชากรในเขตท้องที่ของชุมชน เช่นในสหรัฐอเมริกา ก่อน พ.ศ. 2453 (1910) นับเอาตั้งแต่ 8,000 คนขึ้นไป หลังจากนั้นนับเพียง 2,500 คนขึ้นไป ในประเทศไทย เมืองกำหนดด้วยเขตเทศบาล มีประชากรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป ในทางวิชาการ การเป็นแบบเมืองอาจไม่กำหนดด้วยจำนวนประชากร แต่อาจกำหนดด้วยลักษณะบางอย่างของประชากรในชุมชนนั้น เช่น อาชีพ ในชุมชนแบบเมืองประชากรส่วนใหญ่จะต้องประกอบอาชีพไม่ใช่เกษตรกรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา, 2524) RURAL ชนบท ส่วนที่อยู่นอกเขตเมืองหรือเขตเทศบาล มีประชากรที่เลี้ยงชีพด้วยการเกษตรกรรม เป็นสำคัญ มีระเบียบสังคมที่สอดคล้องกับลักษณะชุมชนแบบหมู่บ้าน ตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มก้อน หรือกระจัดกระจายตามลักษณะภูมิประเทศ หรือตามประเพณีนิยม (ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา, 2524) CITY นคร พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายว่า (1) บริเวณที่ซึ่งกล่าวได้ว่ามีประชากรตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นประจำอย่างหนาแน่น โดยดำเนินชีวิตอย่างสังคมหรือครอบครัวตามประเพณี มีองค์การทางการเมืองดำเนินการปกครอง และประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจหรืองานอาชีพต่างๆ (2) ทางด้านกฎหมายหมายถึง ชุมชนที่มีชั้น หรือฐานะเช่นนครหรือเมือง ตามกฎบัตรที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ออกให้ (ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา, 2524) INDUSTRIAL CITY นครอุตสาหกรรม ชุมชนเมืองที่ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางอุตสาหกรรมและการผลิต (ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา, 2524) URBANIZATION การทำให้เป็นเมืองการมีลักษณะแบบเมือง กระบวนการที่ชุมชนกลายเป็นเมือง หรือการเคลื่อนย้ายของผู้คนหรือดำเนินกิจการงานเข้าสู่บริเวณเมืองหรือ การขยายตัวของเมืองออกไปทางพื้นที่การเพิ่มจำนวนประชากรหรือในการดำเนินกิจการงานต่างๆมากขึ้น (ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา, 2524)

จากการพินิจศึกษาความหมาย หรือคำจำกัดความของคำว่าเมืองและชนบท จักพบว่า เกณฑ์ที่นำมาใช้วัดความเป็นเมือง และชนบท ที่ต่างกันจักส่งผลให้ชุมชนเป็นแบบเมืองและชนบทแตกต่างกัน ทั้งนี้ในสังคมระดับชาติหรือระดับประเทศ พบได้จากการใช้เกณฑ์

เกี่ยวกับประชากร ในประเทศสหรัฐอเมริกาหลัง พ.ศ.2453 กำหนดให้ "เมือง (urban place) ได้แก่ บริเวณที่มีประชากรอย่างน้อย 2,500 คน ในแคนาดานับที่ 1,000 คน ส่วนในญี่ปุ่น นับที่ 3 หมื่นคน" (Abrahamson, Mark, 1980, P.229-230 อ้างถึง U.S. Department of Commerce ,The Methods of Materials of Demography,Vol.1,pp.153 ถึง 161 and United Nations, Demographic Yearbook, 1968) การใช้เกณฑ์ที่แตกต่างกันทำให้เป็นการยากใน การเปรียบเทียบการทำให้มีลักษณะเป็นแบบเมืองในประเทศต่างๆ แม้ในสังคม หรือประเทศเดียวกันที่มีการใช้เกณฑ์หลายเกณฑ์ รวมถึงวิธีการและการใช้สถิติที่ต่างกันก็มีผล ยุ่งยากเช่นเดียวกัน แม้แต่การใช้เกณฑ์เดียวกันเมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป ก็จักพบความยุ่งยาก เช่นเดียวกัน

จากความยุ่งยากดังกล่าว บางประเทศหรือบางสังคมจึงได้เล็งไปใช้เกณฑ์อย่าง อื่นในการกำหนดความหมายหรือให้คำจำกัดความของคำว่าเมือง เช่น "ปัจจัยเศรษฐกิจ และ สังคมแบบเมือง (Urban socioeconomic factors) ตัวอย่างดังพบได้จากประเทศเวเนซุเอลา (Venezuela) กำหนดให้ปัจจัยดังกล่าวเป็นเกณฑ์กำหนดนคร (City) และเมือง (Town)

ส่วนในประเทศสหภาพโซเวียตรัสเซีย ก่อนล่มสลาย,ประเทศอังกฤษ และเวลส์ ใช้เกณฑ์เกี่ยวกับบริเวณที่อยู่ในอำนาจปกครองของรัฐบาลท้องถิ่น(Local government jurisdictions)" (Abrahamson, Mark, P.230)

สำหรับ เวอร์ธ (Louis Wirth) ใช้เกณฑ์เกี่ยวกับ "ขนาด" วัตถุประสงค์ชนบทและเมือง ทั้งนี้ได้กำหนดให้ขนาดเล็ก (small) เป็นเกณฑ์ของลักษณะ "ชุมชนธรรมเนียมประเพณี" (Traditional community)

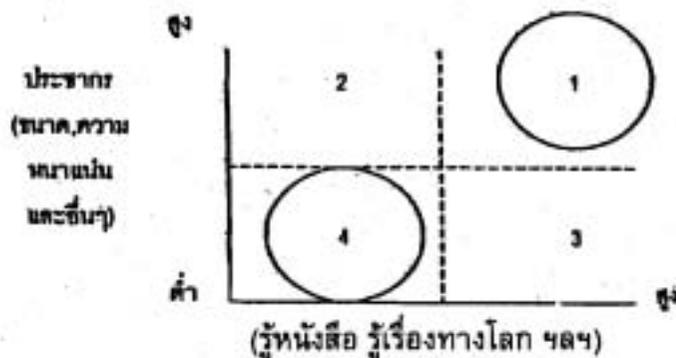
ส่วนทัศนะโดยทั่วไปของนักทฤษฎีชนบทและเมืองเห็นว่าเมืองเกิดจากการมีรัฐ ซึ่ง เป็นสิ่งที่เกิดหลังจากเกิดชนบทมานานแล้ว ชนบทจึงเปรียบได้กับอดีตส่วนเมืองเป็นเรื่องของอนาคต หรือชนบทเป็นการสร้างรูปแบบวัฒนธรรมและองค์การระยะแรก ๆ ส่วนเมืองมีรูปแบบ วัฒนธรรมและองค์การที่ขยายตัวเติบโตซับซ้อนมากขึ้น

ชนบทและเมืองตามแนวความคิดของดิวอี้

ชนบทและเมืองเป็นชุมชนที่มีลักษณะเป็นการต่อเนื่องกันดังพบได้จากแนวความคิด ของดิวอี้ (Rural-urban continuum model by Dewey) (อ่านรายละเอียดใน Abrahamson, Mark, 1980, P.235-236)จากแนวความคิดดังกล่าวใช้ตัวแปรระหว่างประชากรและการ เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมปัจจัยประชากรเกี่ยวกับระดับของขนาด ความหนาแน่น เป็นต้น

ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับระดับของการรู้หนังสือและเรื่องราว เกี่ยวกับความเป็นไปของโลก เป็นต้น พบว่าชนบทเป็นลักษณะชุมชนขนาดเล็กหรือมีขนาด

ประชากรน้อยหรือต่ำ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการรู้หนังสือหรืออ่านออกเขียนได้อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเป็นลักษณะที่ตรงกันข้ามกับชุมชนแบบเมือง ที่เป็นชุมชนประกอบด้วยประชากรจำนวนมากและมีความหนาแน่นประชากรต่อพื้นที่มาก รวมถึงวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการรู้หนังสืออันได้แก่ การอ่านออก เขียนได้ รวมถึงรู้เรื่องราวเกี่ยวกับโลกสูง (Upper literacy and more secularization) ดังแผนภูมิแสดงความแตกต่างระหว่างชนบทและเมืองต่อไปนี้

จากแผนภูมิ จักพบว่า ก.ชุมชนชนบท (Rural) ได้แก่ กลุ่ม 4 หรือที่ตีวอเรียกว่า คือ เซลล์ 4 (cell 4) ที่มีลักษณะประชากรและวัฒนธรรมต่ำ ข.ชุมชนเมือง (Urban) ได้แก่ กลุ่ม 1 หรือ cell 1 ส่วนกลุ่ม 2 (cell 2) และ 3 (cell 3) เป็นกลุ่มหรือ cell ที่ว่างเปล่า คือไม่มีลักษณะเป็นแบบชนบทหรือเป็นแบบเมือง ซึ่งในอดีตปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นคงเป็นเช่นนั้น หากเป็นช่วงเวลาในยุคของการเป็นสังคมก่อนอุตสาหกรรม และสังคมภายหลังอุตสาหกรรมหรือสังคมอุตสาหกรรมบริการ จัก ปรากฏชุมชนแบบที่มีลักษณะในกลุ่มหรือ cell 3 คือ ประชากรมีจำนวนและความหนาแน่นอยู่ในระดับต่ำ แต่มีวัฒนธรรมคือ การรู้หนังสือและเรื่องเกี่ยวกับทางโลกสูง ดังเช่นเมืองมหาวิทยาลัย (university city) ที่มีคุณลักษณะเข้าข่ายเป็นแบบเมือง (urban) เช่นเดียวกับกับในกลุ่มที่ 2 หรือ cell 2 ที่มีประชากรจำนวนมากหรือสูงและมีความหนาแน่นเป็นอย่างเดียวกัน แต่มีวัฒนธรรมคือ การรู้หนังสือต่ำ (lower literacy) และรู้เรื่องทางโลกน้อย (less secularization) ซึ่งเป็นลักษณะของชุมชนแบบชนบท (rural) แต่เราจักพบได้ในเขตเมืองดังเช่น ชุมชนแออัดที่เรียกว่า เกต-โท (ghetto areas) ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของชาววิวอพยพในเมืองต่างๆ ของยุโรปที่หนีการชนชาติ (genocide) จากนาซี ก่อนสิ้นสุดสงครามครั้งที่ 2 จากแผนภูมิดังกล่าวจึงพบลักษณะแบบเมืองที่ปรากฏอยู่ในชนบท cell 3 และลักษณะชนบทที่ปรากฏอยู่ในเขตเมืองใหญ่ (cell 2) ปรากฏการณ์ดังกล่าวจัดเป็นปรากฏการณ์ต่อเนื่องที่เกิดตามมา ซึ่งจากตัวแปรของตีวอไม่สามารถกำหนดได้ว่า กลุ่ม 2 และ 3 เป็นชนบทหรือเป็นแบบเมือง

ความแตกต่างระหว่างชนบทกับเมือง

ความแตกต่างตามแบบของดีวอี้ (Dewey) เกี่ยวกับชนบทเมืองจะดำรงอยู่ไม่นาน "ซึ่งดีวอี้ก็กล่าวไว้ว่าเกี่ยวข้องกับปัจจัย

(1) ประชากรและลักษณะวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

(2) ความเจริญก้าวหน้าของการคมนาคมการสื่อสาร ก่อให้เกิดความต่อเนื่อง ที่ยังผลให้เกิดวัฒนธรรมเป็นอย่างเดียวกันหรือ ก่อให้เกิดเอกวัฒนธรรม ซึ่งการดังกล่าวจักส่งผลให้ความแตกต่างของการจัดองค์การและวัฒนธรรม ที่เป็นมีหรือใช้อยู่ในเขตเมืองและเขตชนบทจะคงไว้ซึ่งความแตกต่างอยู่ไม่นาน" (อ่านรายละเอียดใน Adrahamson, Mark, 1980 P.237 ประกอบ) เนื่องจากจักเกิดกระบวนการต่อเนื่องระหว่างชนบทและเมือง และเกิดการประสานเข้าด้วยกันของวัฒนธรรมที่เป็นไปตามทฤษฎีการบรรจบเข้าด้วยกัน(The Convergent Theory)

ส่วน หลุยส์ เวิร์ธ (Louis Wirth) เน้นถึงสิ่งที่ทำให้ชนบทและเมืองแตกต่างกัน ได้แก่ "เจตนาธรรมที่ปัจเจกบุคคลเปิดโอกาสให้คนอื่น ๆ เป็นผู้นำ (ทาง) การดำเนินวิถีชีวิต" ซึ่งขั้นตอนสังคมตามแนวความคิดของ เดวิด ริสแมน (David Riseman) จำแนกออกเป็น ธรรมนิยมนำ สำนึกนำ และผู้อื่นนำ (คณาจารย์ภาคสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา, 2538) ทั้งนี้วิถีชีวิตแบบชุมชนชนบท โดยทั่วไปมักเป็นแบบธรรมนิยมหรือประเพณีนำ เมื่อสภาพชนบทเปลี่ยนไป ความสำนึกนำจักเข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้นการดังกล่าวดำรงอยู่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ทั้งนี้เมื่อเกิดการทำให้มีลักษณะเป็นแบบเมืองเพิ่มขึ้นส่งผลให้เมืองขยายขนาดใหญ่ขึ้น โดยเฉพาะขนาดของประชากร ส่งผลทำให้เกิดการเปิดทางให้เกิดภาวะผู้อื่นนำ ดังเช่นจากบทบาทการสื่อสารมวลชนกับสังคมเมือง เป็นต้น

สำหรับเนล แอนเดอร์สัน (Nels Anderson) รวมทั้ง เวิร์ธ (Wirth) เห็นว่า การ "อดทนต่อผู้อื่น" แตกต่างกันระหว่างชนบทและเมือง ท่านทั้งสองจึงใช้สิ่งดังกล่าวมาเป็นเกณฑ์การวัดลักษณะของชนบทกับลักษณะของเมือง "ทั้งนี้ แอนเดอร์สัน ได้ยกตัวอย่างของ "การแต่งกาย" "พฤติกรรมที่แตกต่าง" "การมองและการพูดคุย" "การเบี่ยงเบนทางศาสนา การเมือง" ผลการศึกษาพบว่า มหานครอดทนสูงมากที่สุด (39%) เมืองเล็กอดทนปานกลาง (30%) เขตชนบทที่ทำการเกษตรกรรมอดทนต่ำที่สุด (18%) (Abramson, Mark, 1980, P.238 อ้างถึง Nels Anderson)

เกณฑ์ที่เป็นอย่างอื่นจักพบได้จาก การศึกษาของไฟเดอแมน (Firedman) โรสเอนแมน (Rosenman) และแอนเดอร์สัน (Anderson) เป็นเกณฑ์เกี่ยวกับเวลา กล่าวคือ "นาฬิกาเป็นผลิต

ผลของวิถีชีวิตแบบเมือง" ทั้งนี้พบได้จากเมื่อเมืองต่างๆ ในช่วงหรือระยะเวลายุคกลางได้เจริญเติบโตเป็นศูนย์กลางทางการค้าและการบริหารที่สำคัญ เวลานั้นคือน่าจะสำคัญ ทำให้มีการสร้างนาฬิกาขึ้นตามทางแยก และสถานที่สำคัญขึ้นมา ทำให้นาฬิกาเป็นคำนิยม และสัญลักษณ์ของการทำให้มีลักษณะเป็นแบบเมือง ในยุโรปยุคกลาง (นครทางการค้าของทวีปยุโรปยุคแรกได้แก่ เวนิช เยนัว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประเทศอิตาลีในปัจจุบัน ก่อนหน้านี้เป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดินิยมโรมัน และ เวนิช เยนัว จัดเป็นจุดกำเนิดของลัทธิทุนนิยมโลก ในศตวรรษที่ 16 อีกด้วย (อ่านรายละเอียดในตำราจอร์จ ออสติน, 2536 หน้า 28) 400 ปีต่อมา นาฬิกาพก (pocket watch) เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินวิถีชีวิตแบบเมือง และต่อมาเป็นนาฬิกาข้อมือ (wrist watch) ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีนาฬิกา (อ่านรายละเอียดใน Abrahamson, Mark, 1980 P.241) เอ็ดเวิร์ด ที. ฮอลล์ (Edward T. Hall) กล่าวถึงเวลาว่า "เวลาเป็นภาษาเงียบ" (The Silent Language) (Abrahamson Mark, 1980 P.24 อ้างถึง Hall, Edward T.) ดังเช่นในอเมริกาการผลิต 15 นาทีต้องขอโทษ เวลาจึงเป็นบรรทัดฐานอื่นๆ ที่สังคมได้สร้างขึ้นมา เวลาเกี่ยวข้องกับดำเนินวิถีชีวิตแบบเมืองเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ในปัจจุบันในบางกรณีนับกันที่นาที และวินาทีดังเช่นการนับถอยหลังในการส่งยานอวกาศหรือขึ้นปีใหม่นั้น เป็นต้น ความสำคัญของเวลาที่มนุษย์ในสังคมเมืองสร้างขึ้น และให้ค่า (Value) มาก เวลาจึงเป็นเสมือนกรงเหล็ก (iron cage) ที่มนุษย์สร้างขึ้นมากักขังหรือกำหนดพฤติกรรมมนุษย์เอง เวลาจึงมีผลทำให้เกิดความเครียด (Strain) หรือความกดดัน (Stress) ในวิถีชีวิตของคนเมือง (urban man) ดังเช่น บุคลิกภาพแบบ เอ. (type-A personality) โดย ไฟเดอแมน (Friedman) และโรเซนแมน (Rosenman) (Abrahamson, Mark ; 1980, P.242 อ้างถึง Friedman and Rosenman)

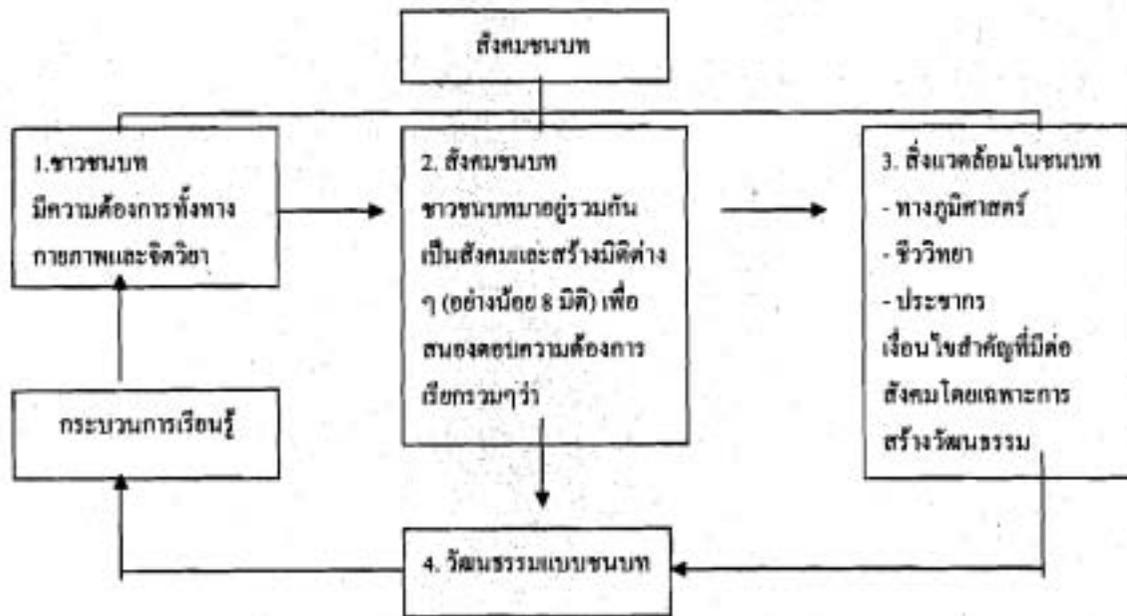
สำหรับบุคลิกภาพแบบ เอ. พบได้ในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ พวกเขามีลักษณะก้าวร้าว ทะเยอทะยาน วิถีชีวิตขึ้นอยู่กับเวลา เวลาทำให้พวกเขาตึงเครียด ส่งผลให้พวกเขามีอัตราเป็นโรคหัวใจสูง เพราะชีวิตเต็มไปด้วยความกดดัน ในปัจจุบันคนเมืองส่วนใหญ่เกิดความตึงเครียดในการดำเนินชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับเวลาเป็นอย่างมาก เช่น ไปโรงเรียนไม่ทัน, ไปทำงานไม่ทัน, เข้าสอบไม่ทัน, ไปเบิกเงินที่ธนาคารไม่ทัน ฯลฯ ยิ่งในเมืองที่มีปัญหาการจราจร ผ่นวกกับปัญหาเวลาความตึงเครียดยิ่งเพิ่มมากยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ

ส่วนในชุมชนแบบชนบท การดำเนินชีวิตประจำวันมักจะไม่ขึ้นอยู่กับเวลามากนัก การนัดหมายอาจเป็นเช้า สาย เพล เที่ยง บ่าย เย็น ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชุมชนนั้น ๆ หรืออาจเป็นวันสำคัญ ๆ เช่นวันพระ หรือวันขึ้น 15 ค่ำ ฯลฯ สำหรับชาวเมืองมีลักษณะตรงข้ามกับชนบท

คือ การนัดหมายเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน รวมถึงเวลายังเกี่ยวข้องกับชนชั้น สถานะ และอาชีพ เป็นต้น

2. ลักษณะเปรียบเทียบสังคมแบบเมืองกับสังคมแบบชนบท

ความแตกต่างระหว่างสังคมแบบเมืองกับแบบชนบทจะปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้น ด้วยการยกโครงสร้างของสังคมมนุษย์มาเป็นตัวแบบในการศึกษา

จากตัวแบบโครงสร้างของสังคมชนบท (Rural Society) เป็นปรากฏการณ์ที่มนุษย์ที่เรียกว่า ชาวชนบทซึ่งแต่ละคนมีความต้องการต่างๆ ทั้งทางกายภาพและทางจิตวิทยาอยู่รวมกัน เป็นสังคมที่เรียกว่า สังคมชนบท ก็เพื่อที่จักได้รับการสนองตอบความต้องการต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพและครบถ้วนสมบูรณ์กว่าอยู่คนเดียว สังคมเล็กสุดปรากฏในรูปของสังคม ครอบครัว ความต้องการต่างๆ มีชื่อเรียกที่เป็นทางการเช่น จุดมุ่งหวังในชีวิต (Cultural goals) ค่านิยมทางวัฒนธรรม (Cultural values) เป็นต้น มนุษย์ (ชนบท) ที่มาอยู่รวมเป็นสังคม (ชนบท) ได้มีการสรรสร้างหรือเรียนรู้ (ขึ้นอยู่กับสภาพของสังคมใหม่หรือมีกำเนิดมานานแล้ว) มิติต่างๆ เช่นมิติทางสังคม (ครอบครัว ศาสนา การศึกษา นันทนาการ สาธารณสุขและการแพทย์ การจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ฯลฯ) มิติทางเศรษฐกิจ (การผลิต

การบริโภค การจำหน่ายจ่ายแจก ฯลฯ) มิติทางอำนาจ (สังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี ฯลฯ) การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การกระทำระหว่างกันทางสังคมการจัดระเบียบสังคม เป็นต้น

มิติต่าง ๆ ดังกล่าว เรียกว่า สถาบันวิธีการ ฯลฯ ที่สร้างขึ้นมาเพื่อสนองตอบความต้องการต่าง ๆ ที่มนุษย์มาอยู่รวมเป็นสังคม (Institutionalized means) บางท่านเรียกว่าระบบ (System) เช่น ระบบการสื่อสาร (A system of communications) ระบบการผลิต (A system of productions) ระบบการป้องกัน (A system of defense) ระบบการควบคุมทางสังคม (A system of social control) ฯลฯ

มิติต่าง ๆ ก็คือ "วัฒนธรรม" ในความหมายทางสังคมศาสตร์นั่นเอง กล่าวคือ เป็นสิ่งที่มนุษย์ในสังคมสร้างขึ้น (ทั้งวัตถุและอวัตถุ) มาเพื่อสนองตอบความต้องการของมนุษย์ที่มาอยู่รวมกันเป็นสังคมและวัฒนธรรมดังกล่าวจะมีลักษณะที่เป็นไปตามเงื่อนไขเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ชีววิทยา และประชากร ฯลฯ

การเกิดขึ้นของสังคมตามนัยดังกล่าว ด้วยเหตุของ "คลื่นลูกที่หนึ่ง" ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และการดังกล่าวยังผลให้เกิดชุมชน แบบเมืองตามมาด้วยเงื่อนไขตามทฤษฎีผลผลิตส่วนเกินทฤษฎีตลาด ทฤษฎีการเมือง และการทหาร ฯลฯ

ในสังคมแบบเมือง (Urban Society) โครงสร้างอันเป็นที่มาของตัวแบบของสังคมแบบเมืองได้แก่

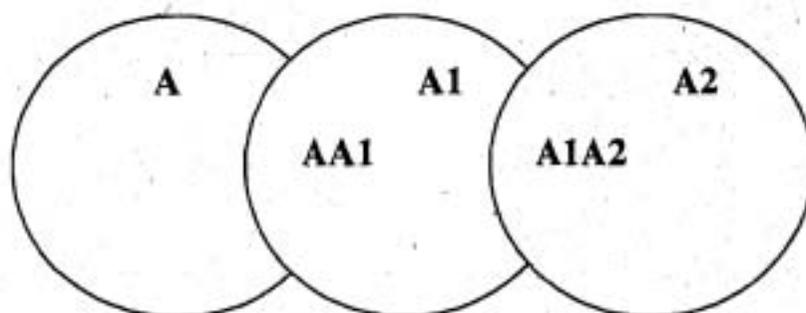
จากตัวแบบโครงสร้างของสังคมเมือง (Urban Society) เป็นปรากฏการณ์ที่มนุษย์ที่เรียกว่า ชาวเมือง ซึ่งแต่ละคนมีความต้องการต่าง ๆ ทั้งทางกายภาพและทางจิตวิทยาอยู่รวมกันเป็นสังคมที่เรียกว่า สังคมเมือง ก็เพื่อที่จักได้รับการสนองตอบความต้องการต่าง ๆ (จุด

มุ่งหวังในชีวิต ; Cultural goals, ค่านิยมทางวัฒนธรรม ;Cultural values) สมาชิกในสังคมเมืองหรือชาวเมือง หรือคนเมือง (Urban man) จึงได้สร้างมิติต่าง ๆ(ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ อำนาจ เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การกระทำระหว่างกันทางสังคม การจัดระเบียบสังคม ฯลฯ) ที่เรียกรวม ๆ กันว่า วัฒนธรรม ตามนัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ โรเบิร์ต เค.เมอร์ตัน (Robert K. Merton) เรียกว่า "สถาบันวิธีการ" เพื่อสนองตอบความต้องการของมนุษย์ (institutionalized means) ซึ่งสิ่งดังกล่าวอยู่ภายใต้เงื่อนไขของสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางภูมิศาสตร์ชีววิทยา และประชากรศาสตร์ ฯลฯ เป็นส่วนมาก

ทั้งนี้ การเกิดขึ้นของเมืองในระยะแรกเป็นผลมาจาก "คลื่นลูกที่ 1" และต่อมาผลของ "คลื่นลูกที่ 2" ทำให้เงื่อนไขการเกิดเมือง และการขยายตัวรวมถึงความเจริญเติบโตของเมืองเปลี่ยนแปลงไป และยังผลทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างเมืองในสังคมโลกที่ 1 กับเมืองในสังคมโลกที่ 3 หรือเมืองในประเทศด้อยพัฒนา พัฒนาน้อยหรือกำลังพัฒนากับเมืองในสังคมพัฒนา และสำหรับเมืองในสมัยปัจจุบันบางเมืองเกิดขึ้นโดยปราศจากเงื่อนไขของคลื่นลูกที่ 1 และหรือ 2 ดังเช่น "ลาสเวกัส" ในรัฐเนวาดา ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ "เมืองใหม่" ในจังหวัดนครนายกติดต่อบางส่วนของสระบุรีในประเทศไทย (ซึ่งเป็นเพียงคลื่นกระทบฝั่งไปแล้ว) หรือแนวความคิดเกี่ยวกับ "นครสุวรรณภูมิ" คลื่นความคิดลูกใหม่ที่เกิดมาพร้อมกับสนามบินนานาชาติ

จากการพินิจศึกษาดังกล่าวจักพบประเด็นเกี่ยวกับ (1) ความเหมือนกันในแง่มนุษย์ที่อยู่ในสังคมชนบทและสังคมเมืองที่มีความต้องการต่าง ๆ ทั้งทางกายภาพและจิตวิทยา แต่ความต้องการต่าง ๆ แตกต่างกันระหว่างชาวชนบทกับชาวเมือง (2) ส่งผลให้มีการสร้าง "วัฒนธรรม" ชนบทกับเมืองที่แตกต่างกันตามเงื่อนไขของสิ่งแวดล้อม (3) สังคมเมืองมีทั้งที่เกิดตามเงื่อนไขของคลื่นลูกที่ 1 และคลื่นลูกที่ 2 ยังผลให้ชาวเมืองกับชาวชนบทในปรากฏการณ์ของคลื่นลูกที่ 1 แตกต่างไปจาก คลื่นลูกที่ 2 เป็นต้น

จากประเด็นต่าง ๆ อาจเขียนตัวแบบโครงสร้างสังคมการเปลี่ยนแปลงและเปรียบเทียบได้ดังนี้

จากภาพปรากฏการณ์ในสังคม A เปลี่ยนไปเป็น A1 จาก A1 เปลี่ยนไปเป็น A2 แม้สังคมจะเปลี่ยนไปสภาพของ A หรือ "ปรากฏการณ์" การที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกัน สังคมเอ (A) ยังปรากฏอยู่ที่ในเอหนึ่ง (A1) และ เอสอง (A2) โดยอยู่ใน A1 มาก

ส่วนใน A2 อาจเป็น A ที่อยู่ใน A1 และเข้าไปแทรกในความเป็น A2 แต่จำนวนอาจแตกต่างกันเล็กน้อยเป็นที่เห็นได้จากการทับซ้อน ลักษณะการต่อเนื่อง (Continuities) เป็นทั้งมนุษย์ (บุคคล กลุ่ม สังคม องค์กร สถาบัน ฯลฯ) และมีติดต่าง ๆ (เศรษฐกิจ สังคม อำนาจ ฯลฯ) ที่เรียกว่าวัฒนธรรมรวมถึงสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ ชีววิทยา และประชากรศาสตร์ เป็นต้น

2.1 จากตัวแบบโครงสร้างระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมือง ดังกล่าวมาแล้ว ทำให้อาจเปรียบเทียบสังคมชนบทและสังคม (แบบ) เมืองได้เป็นอย่างดีน้อยใน 3 ประเด็น คือ (1) มนุษย์ (2) สิ่งที่สังคมมนุษย์สร้างขึ้น (วัฒนธรรม) (3) สิ่งแวดล้อม

จาก (1) มนุษย์ ที่เรียกว่า ชาวชนบท (rural man) กับชาวเมือง (urban man) ในความเหมือนของมนุษย์คือมีความอยากความต้องการ แต่ความอยาก ความต้องการของชาวเมืองแตกต่างไปจากชนบท จึงทำให้เกิดความแตกต่างในอารมณ์ สังคม บุคลิกภาพ กิจกรรม และวิถีในการดำเนินชีวิต ค่านิยมทางวัฒนธรรมหรืออุดมมุ่งหวังในชีวิต

จาก (2) การมาอยู่รวมเป็นสังคม ที่เรียกว่าชนบท กับเมือง และสรรสร้างมีติดต่าง ๆ เพื่อสนองตอบความต้องการที่เรียกว่า วัฒนธรรม ในความเหมือนก็คือมีการสร้างมีติดต่าง ๆ หรือวัฒนธรรมขึ้นมา เพื่อสนองตอบความต้องการแต่วัฒนธรรมที่สร้างขึ้นมามีความแตกต่างกัน เป็น วัฒนธรรมแบบชนบท และวัฒนธรรมแบบเมือง ดังพบได้จากวัฒนธรรม (มีติดต่าง ๆ) ทางสังคม เศรษฐกิจ อำนาจ ฯลฯ ดังต่อไปนี้

มิติทางสังคม	สังคมชนบท	สังคมเมือง
ครอบครัว	มีบทบาทมากครอบครัวขยายความไม่เท่าเทียมเกี่ยวกับอำนาจระหว่างชายหญิงส่วนใหญ่ผู้ชายมีอำนาจมาก ฯลฯ	มีบทบาทน้อยครอบครัวเนื้อแท้มีแนวโน้มความเท่าเทียมเพิ่มขึ้นหรือมีความเสมอภาค ฯลฯ
ศาสนา	มีบทบาทมากเพราะความศรัทธา	มีบทบาทน้อยหลักเหตุผลเข้ามาแทนที่เหลือแต่ศาสนาที่ยึดหลักวิทยาศาสตร์ เช่น ศาสนาพุทธ เป็นต้น
การศึกษา	ระดับต่ำ เพราะด้อยโอกาส	สูงเพราะมีโอกาสมากกว่า
นันทนาการ	มีน้อยประเภท	มีหลากหลายสนองความต้องการตามระดับชนชั้น
สาธารณสุขและการแพทย์	ได้รับการสนองตอบน้อย วิเคราะห์จากจำนวนแพทย์พยาบาล	ได้รับการสนองตอบมากวิเคราะห์จากเกณฑ์เดียวกัน
มิติทางสังคม	สังคมชนบท	สังคมเมือง
การจัดลำดับช่องชั้นทางสังคม	เน้นสถานภาพติดตัว การเลื่อนชั้นขึ้นลงทางสังคมน้อย	เน้นสภาพสัมฤทธิ์ การเลื่อนชั้นขึ้นลงทางสังคมง่าย
เชื้อชาติเผ่าพันธุ์	มีความแตกต่างน้อย	มีความแตกต่างหลากหลาย
การควบคุมทางสังคม	เป็นแบบไม่ทางการ กลไกทางวัฒนธรรมมีบทบาทมาก	เป็นแบบทางการ กลไกกฎระเบียบเช่นกฎหมายมีบทบาทมาก
ประชากร	ความหนาแน่นน้อย จำนวนน้อย อัตราการพึ่งพิงวัยเด็กสูง อัตราการพึ่งพิงวัยชราสูง	ความหนาแน่นมาก จำนวนมาก อัตราการพึ่งพิงวัยเด็กต่ำ อัตราการพึ่งพิงวัยชราต่ำ
ระบบความสัมพันธ์	ปฐมนิยมหรือแบบไม่เป็นทางการ	ทฤษฎีนิยมหรือแบบทางการ
การสื่อสาร ฯลฯ	ระหว่างบุคคล ฯลฯ	สื่อสารมวลชน ฯลฯ

มิติทางเศรษฐกิจ	สังคมชนบท	สังคมเมือง
การผลิต	เกษตรกรรม	บริการและหรืออุตสาหกรรม
การจำหน่ายจ่ายแจก	กระบวนการน้อยทั้งขั้นตอนความ สัมพันธ์และการตลาดฯลฯ	กระบวนการมากทั้งขั้นตอนความ สัมพันธ์และการตลาดฯลฯ
การบริโภค	อยู่ในระดับเพื่อการมีชีวิตรอด	เป็นไปตามกระแสสังคม
อุดมการณ์ *	เศรษฐกิจพอเพียง เน้นบริโภค ผลิตพืชหลายชนิด (multi cropping)	ทุนนิยม, สังคมนิยม เน้นจำหน่าย ● ผลิตพืชชนิดเดียว (mono cropping)

มิติอำนาจ	สังคมชนบท	สังคมเมือง
นามิอำนาจ	ให้ความสำคัญมาก	น้อยกว่าชนบท
ธรรมเนียมอำนาจ	ให้ความสำคัญมาก	น้อยกว่าชนบท
ตรรกนิติอำนาจ	ให้ความสำคัญน้อย	ให้ความสำคัญมาก
อำนาจทางสังคม	น้อย	มาก
อำนาจทาง <u>อำนาจทาง</u>	น้อย	มาก
<u>เศรษฐกิจ</u>	น้อย	มาก
อำนาจทางการเมือง	น้อย	มาก
อำนาจทางวิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี	น้อย	มาก
<u>การใช้ทรัพยากรมนุษย์</u>	น้อย	มาก
การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม	น้อย	มาก
<u>การกระทำระหว่างกันทางสังคม</u>		
การร่วมมือ	น้อย (อาศัยผู้อื่น)	มาก (อาศัยผู้อื่น)
รูปแบบการร่วมมือ	สหกรณ์	สหภาพแรงงาน
การแข่งขัน	ต่ำ (น้อย)	สูง (มาก)

การกระทำระหว่างกันทางสังคม	สังคมชนบท	สังคมเมือง
การขัดแย้ง การปรับปรนเชิงผลประโยชน์ การผสมกลมกลืน	น้อย น้อย มาก	มาก มาก น้อย
การจัดระเบียบสังคม บรรทัดฐาน (วิถีประชา,จารีต,กฎหมาย) สถานภาพ บทบาท การบังคับใช้ หรือสิทธิอนุมัติ ทางสังคม การได้รับรางวัล	มาตรฐานมีน้อยอย่าง มักเป็นมาตรฐานเดี่ยวหรือเอก มาตรฐาน (single standard) ต่ำ น้อยอย่าง น้อยอย่าง น้อยแบบ น้อย	มาตรฐานมีมากอย่าง มักเป็นแบบทวีมาตรฐานหรือหลาย มาตรฐาน (double standards or plural standards) (สูง) มากอย่าง มากแบบ มาก
การได้รับการลงโทษ ฯลฯ	มาก ฯลฯ	น้อย ฯลฯ

จากการพินิจศึกษาสังคมชนบทและสังคมเมืองโดยทำการเปรียบเทียบดังกล่าวทำให้ได้ทราบถึงความแตกต่างและความเหมือนของสิ่งที่สมาชิกสังคมสร้างขึ้นเพื่อสนองตอบความต้องการหรือกล่าวโดยย่อ คือ วัฒนธรรม ตามนัยทางสังคมศาสตร์ นั่นเอง

สำหรับการเปรียบเทียบปรากฏการณ์ดังกล่าวแล้วเป็นแบบคร่าวๆ โดยทั่วไป สำหรับในบางสังคม (ระดับประเทศ) อาจแตกต่างไปจากที่กล่าวแล้วโดยสิ้นเชิงด้วยเงื่อนไข "กฎย่อมมีข้อยกเว้น" รวมถึงเงื่อนไขเกี่ยวกับสถานที่และกาลเวลา เป็นต้น สิ่งที่ได้ชี้แสดงจึงเป็นแนวทางนำไปพินิจศึกษาต่อไป โดยเฉพาะใช้ในการทำการพินิจศึกษา รายการนี้ ระดับต่ำกว่าชาติ หรือระดับชาติ (โศชาติหนึ่ง) เป็นต้น

จาก (3) เป็นการเปรียบเทียบชนบทและเมืองภายใต้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้เป็นดังนี้

สิ่งแวดล้อม	สังคมชนบท	สังคมเมือง
ปัจจัยทางภูมิศาสตร์	อยู่กับธรรมชาติโดยตรงเผชิญกับความไม่แน่นอนของธรรมชาติมาก	อยู่กับสิ่งประดิษฐ์ที่มนุษย์ปรับสภาพธรรมชาติเผชิญกับความไม่แน่นอนของธรรมชาติน้อยกว่า
อาชีพ	อาชีพขึ้นกับสภาพดิน น้ำ ลม ไฟ ตามธรรมชาติมาก	เกี่ยวข้องกับน้อยกว่า
ปัจจัยทางชีววิทยา	ความแตกต่างทางเชื้อชาติเผ่าพันธุ์น้อย	ความแตกต่างทางเชื้อชาติเผ่าพันธุ์มีหลากหลาย
ปัจจัยทางประชากร	จำนวนน้อย อยู่กระจัดกระจาย	จำนวนมาก มีความหนาแน่นต่อพื้นที่มาก

การเปรียบเทียบสังคมแบบเมืองกับแบบชนบทยังมีเป็นอย่างอื่นอีก ดังพบได้จากการเปรียบเทียบของท่านรองศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สุขเกษม (อักษรกุล) จากหนังสือชื่อ สังคมวิทยานาคร หน้าที่ 65-68 ที่จัดพิมพ์โดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปี พ.ศ.2530 ซึ่งผู้เขียนถือว่าท่านเป็นปรมาจารย์ ทางสังคมวิทยาเมืองของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ทั้งนี้ท่านได้ เปรียบเทียบสังคมชนบทและเมือง ในประเด็นต่าง ๆ ดังสรุปได้เป็นดังนี้

- 1.1 ลักษณะทางธรรมชาติ
- 1.2 อาชีพ
- 1.3 สภาพดินฟ้าอากาศ
- 1.4 ความสัมพันธ์ทางสังคม

1.5 บุคลิกภาพ

1.6 กิจกรรมต่าง ๆ

1.7 แบบแผนชีวิตของชาวเมือง

(อ่านรายละเอียดใน การวินิจฉัย สุขเกษม (อักษรกุล), 2530, หน้าที่ 65-68 ประกอบ)

<p>1.1 ลักษณะทางธรรมชาติ</p> <p>ชนบท</p> <p>+อยู่กับธรรมชาติโดยตรง</p> <p>+เผชิญกับความไม่แน่นอนของธรรมชาติ</p> <p>ส่งผลให้ทำงานได้หลายอย่าง(PRACTICAL MAN)</p> <p>+เชื่อถือศักดิ์สิทธิ์</p> <p>+มลภาวะน้อย + เกี่ยวข้องกับคนน้อยประเภท</p>	<p>เมือง</p> <p>อยู่กับสิ่งประดิษฐ์</p>
<p>1.2 อาชีพ</p> <p>ชนบท</p> <p>เกษตรกรรม</p> <p>(AGRICULTURE)</p> <p>อาชีพเกี่ยวข้องกับธรรมชาติโดยตรง</p>	<p>เมือง</p> <p>นอกเกษตรกรรม</p> <p>(NON AGRICULTURE)</p> <p>อาชีพเกี่ยวข้องกับสิ่งประดิษฐ์</p>
<p>1.3 สภาพดินฟ้าอากาศ</p> <p>ชนบท</p> <p>การดำรงชีวิตขึ้นอยู่กับสภาพดิน ฟ้า อากาศ</p>	<p>เมือง</p> <p>เกี่ยวข้องน้อย</p>

<p>1.4 ความสัมพันธ์ทางสังคม</p> <p>ชนบท</p> <p>แบบปฐมภูมิ (PRIMARY)</p> <p>แบบปฐมภูมิ (PRIMARY)</p> <p>เปรียบเทียบความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิและทุติยภูมิ</p> <ol style="list-style-type: none"> ขนาดเล็ก น้อยกว่า 20 คน ความสัมพันธ์ของสมาชิกเป็นไปแบบใกล้ชิด และเป็นส่วนตัว การติดต่อสื่อสารที่เป็นแบบเผชิญหน้ากัน (Face to face) สมาชิกมีความสัมพันธ์อันยาวนาน สมาชิกคุ้นเคยกันด้วยความจงรักภักดี แบบแผนเป็นแบบกันเอง (Informal) การตัดสินใจมักเป็นแบบที่ขึ้นอยู่กับประเพณี วัฒนธรรม และชาติพิเศษ 	<p>เมือง</p> <p>แบบทุติยภูมิ (SECONDARY)</p> <p>แบบทุติยภูมิ (SECONDARY)</p> <ol style="list-style-type: none"> ขนาดใหญ่กว่า ความสัมพันธ์ของสมาชิกไม่เป็นส่วนตัวและห่างเหิน การติดต่อสื่อสารที่ไม่จำเป็นต้องเห็นหน้ากัน ความสัมพันธ์ของสมาชิกเป็นชั่วคราวชั่วคราว สมาชิกไม่คุ้นเคย ไม่รู้จักกันเท่าไร แบบแผนเป็นแบบพิธีการ (Formal) การตัดสินใจค่อนข้างมีเหตุผลเน้นในเรื่องประสิทธิภาพ
<p>1.5 บุคลิกภาพ</p> <p>ชนบท</p> <p>มีความเป็นกันเอง</p> <p>เชื้อศาสนาหลากหลาย</p> <p>พฤติกรรมเป็นแบบน้อย</p> <p>1.6 กิจกรรมต่างๆ</p> <p>ชนบท</p> <p>น้อย</p>	<p>เมือง</p> <p>ตัวใครตัวมัน</p> <p>เชื้อศาสนาน้อย</p> <p>พฤติกรรมเป็นแบบมาก</p> <p>อุตสาหกรรม เช่น ภาษาพูด</p> <p>เมือง</p> <p>มาก เช่น การประท้วง (STRIKE)</p> <p>มีผลต่อการคมนาคมขนส่ง การรักษาความปลอดภัย</p> <p>๙๘๙</p>

1.7 แบบแผนชีวิตของชาวเมือง ARTHUR VIDICH & JOSEPH BEUSWAN วรรณกรรมแบบแผนชีวิตชาวเมืองในสายตาของชาวชนบททางเหนือของรัฐนิวยอร์ก (N.Y.) พบลักษณะต่าง ดังนี้

เมืองก่อให้เกิด (1) คอร์ปชั่น (2) ความเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรม (3) นักปกครอง, ผู้นำกรรมกร คอร์ปชั่นและแอนตี้ระบบประชาธิปไตย (4) การกินอยู่สบาย แบ่งงานกันทำตามสายงาน เป็นกาฝากชนบท ซึ่งชาวชนบทต้องทำงานหนัก (5) คนทำงานอุตสาหกรรม ทำงานน้อยชั่วโมงแต่ได้ค่าตอบแทนสูง (6) ไม่เหมาะสมต่อการศึกษาคุณค่าของศาสนา-คริสเตียนสำหรับเด็ก ๆ (7) ปัญหาส่วนใหญ่ของชาวชนบทมาจากชาวเมือง

ความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบทในสังคมที่พัฒนาแล้วมีน้อยกว่าสังคมที่กำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนา

2.2 วิถีชีวิตแบบชนบทและเมือง

ซึ่งแสดงออกในรูปทัศนคติและคุณธรรมที่อยู่ในชุมชนแต่ละแบบ ส่งผลให้ผู้รู้ให้ทัศนะแตกต่างกัน

2.2.1 แนวคิดเชิงอธิบายปรากฏการณ์

2.2.2 ทัศนะในเชิงปฏิฐานต่อชนบท

2.2.3 ทัศนะในเชิงนิเสธต่อชนบท

(ดูรายละเอียดใน การวิจารณ์ สุวเกษม (อักษรกุล) 2530 หน้า 68-71 อ้างใน ประสาทหลักศิลา และ Koeing)

2.2.1 แนวคิดเชิงอธิบายปรากฏการณ์

เวอร์รี่ วิถีชีวิตชนบทพึ่งพาอาศัยกันมาก เมืองจัดวิถีชีวิตเป็นส่วนๆ พฤติกรรมจึงเป็นไปโดยแบบแผนกำหนด การกลายเป็นชุมชนแบบเมืองเพิ่มขึ้นความแตกต่างระหว่างชนบทและเมืองลดลงตามลำดับ

ซิมเมล โครงรูปทางสังคม เมืองประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความสนใจร่วมกัน ชนบทประกอบด้วยกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องเป็นญาติกัน การติดต่อสัมพันธ์ของชาวเมืองซับซ้อน ผิวนิรนัย และเป็นทางการ ยึดมั่นขนบธรรมเนียมประเพณีน้อย ซึ่งเป็นลักษณะที่ตรงข้ามกับชาวชนบท

โซโลกินกับซิมเมอร์แมน ชาวเมืองมีลักษณะการติดต่อที่เป็นวงกว้าง ความสัมพันธ์ไม่สนิทสนม ไม่สนใจเรื่องส่วนตัว ปฏิบัติต่อกันอย่างผิวเผิน กระทำตามโอกาสมากกว่าตั้งใจ เช่น การไปงานแต่งงาน งานบวช เฉากพ ฯลฯ มักอ้างกันเสมอว่าลักษณะชาวเมือง คือ "ตัวใครตัวมัน" แต่ทว่า ซิมส์ กล่าวว่าคุณลักษณะที่สังเกตพบได้ของชาวเมืองคือ "เอาเรื่องของตัวเองเป็นใหญ่"

2.2.2 ทักษะในเชิงปฏิฐานต่อชนบท

เคาเปอร์ กวีชาวอังกฤษ เขียนว่า "พระเจ้าสร้างชนบท และมนุษย์สร้างเมือง" เมืองและวิถีชีวิต ภายในเมืองเป็นสิ่งที่มนุษย์ทำขึ้น เท่ากับเป็นของเทียมย่อมสู้ของจริงแท้ไม่ได้

เซโนฟอน นักประวัติศาสตร์ชาวกรีกประณามการอยู่ในเมืองว่าทำให้สมองและจิตใจเสื่อมโทรมลง

คาโต ผู้สุภาพที่สุดหาได้ในหมู่ชาวนา

รูโซ เมืองประกอบด้วยสิ่งทำเทียมชักนำไปสู่ทางเสื่อมเสีย ชีวิตชนบทเป็นไปตามธรรมชาติ ซึ่งอาจแสวงหาความสุขที่แท้จริงได้

กาลตัน นักวิทยาศาสตร์ชาวอังกฤษ ศตวรรษที่ 19 เชื่อว่า เมืองนั้น "ทำให้ความกระตือรือร้นแบบที่มีอยู่ในชนบทเสื่อมสูญไป"

เจฟเฟอร์สัน "ชีวิตในเมืองเป็นสิ่งชั่วร้าย" เมืองเหมือนกับ "โรคเล่าได้ฝึกที่เกิดขึ้นในร่างกายทางการเมือง"

อิลเลียต อธิการบดีมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด "ชีวิตในเมืองนั้นเป็นอันตรายต่อสุขภาพทางร่างกาย ทางจิตใจ และทางศีลธรรมของประเทศ"

กิตติงส์ "อัจฉริยะบุคคลแทบจะหาไม่ได้ในหมู่ผู้ที่เกิดในเมือง"

2.2.3 ทักษะในเชิงนิเสธหรือเชิงลบ (หรือการมองชนบทในทางไม่ดี) หรือการมองเมืองในทางที่ดี

เพลโตและอริสโตเติล "เมืองนั้นเป็นชุมชนแบบอคฤมคติและนักคิดในทางสร้างโลกพระศรีอารีย์อีกหลายคนมีความคิดทำนองเดียวกัน"

สเปงเกลอ อารยธรรมสำคัญ ๆ ทั้งหลายนั้นมิกำเนิดขึ้นในเมืองทั้งนั้น ประเทศ รัฐบาล ศาสนา ล้วนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยปรากฏการณ์ของชีวิตเมือง

มันโร อ้างเหตุผลทางประวัติศาสตร์ว่า "วิถีแห่งการดำรงชีวิตแรกเริ่มของคนเรานั้นมีลักษณะเป็นการดำรงชีวิตแบบเมือง" คืออยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ถ้าถือว่าการอยู่รวมกันอย่างนั้นเป็นการผิดธรรมชาติ คนก็มักจะเคยอยู่กันอย่างผิดธรรมชาติเช่นนั้นมาแล้ว

วิลสัน "อารยธรรมของกรีกและโรมัน ได้ถ่ายทอดผ่านเมืองต่าง ๆ ในสมัยนั้น (สมัยกลาง) และตกทอดมาถึงปัจจุบัน"

"เมืองหรือวิธีการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทำให้ชีวิตทางการเมืองดำรงอยู่"

ตลอดมาได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่โลกเราถึงภาคภูมิใจ"

กวาส เมืองเป็นที่รวมของทรัพยากรต่าง ทำให้มีการใช้คนและทรัพยากร-
ธรรมชาติไปในทางที่เป็นประโยชน์ได้มากที่สุดมีการประสานเข้ากันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ภาพสูงสุดระหว่างแรงงาน ทูน และการจัดการ

แลนติส อธิบายว่าสังคมมนุษย์ในเมืองนั้นได้ตั้งมาตรฐานทางธรรมจริยา
กันขึ้นเอง เป็นมาตรฐานที่ยึดมั่นอยู่กับการเห็นแก่คนอื่น และการอดทนเพื่อถนอม
น้ำใจเอาไว้ ลักษณะอย่างนี้ยากจะพบเห็นได้ในสังคมมนุษย์ในชนบท เมื่อเปรียบเทียบ
ครอบครัวในเมืองกับครอบครัวในชนบทแล้วจะเห็นได้ว่าครอบครัวในเมืองมีอุดมคติ
สูงส่ง หากหาทางเปลี่ยนความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง ธรรมจริยา เสียใหม่ อาจทำให้การ
ดำรงชีวิตในเมืองมีความผาสุกได้ดีกว่าที่เป็นอยู่ตามปกตินี้ได้

3. สังคมแบบเมืองและแบบชนบทในสังคมกำลังพัฒนา: กรณีประเทศ ไทย

ลักษณะทั่วไป ของสังคมเมืองและชนบทในประเทศไทย

3.1 ลักษณะทั่วไป ของสังคมเมืองในประเทศไทย

3.2 ลักษณะทั่วไปของสังคมชนบทในประเทศไทย

(ดูรายละเอียดในกรณีการ สุธงเกษม (อักษรกุล) 2530 หน้า 72-77)

3.1 ลักษณะทั่วไปของสังคมเมืองในประเทศไทย

3.1.1 ความสัมพันธ์แบบทุติยภูมิ

3.1.2 ลักษณะความแปลกหรือแตกต่าง

3.1.3 การเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว

3.1.4 ครอบครัวเดี่ยว

3.1.5 ครอบครัวไม่มั่นคง

3.1.6 ความเห็นใจมีน้อย

3.1.1 ความสัมพันธ์แบบทุติยภูมิ (SECONDARY)

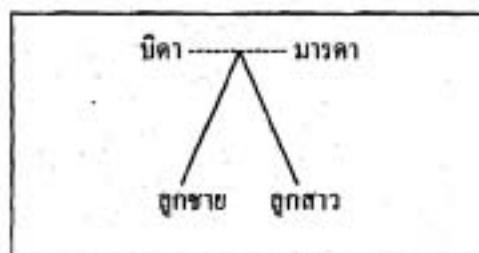
เป็นไปตามระเบียบแบบแผนและกฎเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์
อักษร คนรู้จักกันผิวเผินฉาบฉวย มุ่งผลประโยชน์ตอบแทน คบหากันด้วยความระมัดระวัง เช่น
ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ฯลฯ

3.1.2 ลักษณะความแปลกหรือแตกต่าง (HETEROGENEOUS) ทาง
ด้านวัฒนธรรม (ความคิด บรรทัดฐาน วัตถุ) อาชีพ เชื้อชาติ ศาสนา การศึกษา

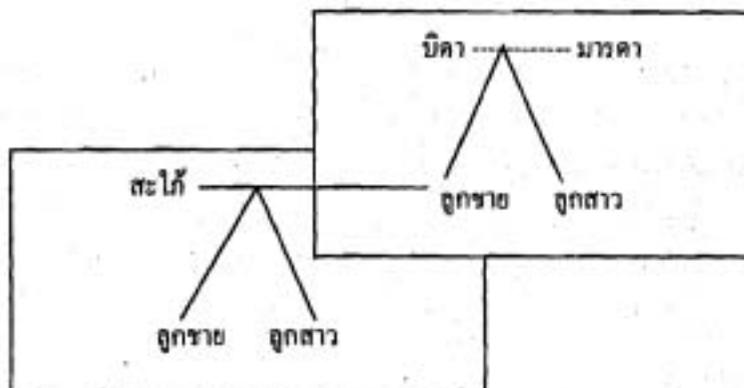
3.1.3 การเปลี่ยนแปลงรวดเร็วเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของระบบอุตสาหกรรม วิทยาการ จึงมีการสร้างสรรค์สิ่งและวิธีการใหม่ รวมถึงการขอยืม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมรวดเร็ว

3.1.4 ครอบครัวเดี่ยว (NUCLEAR FAMILY) เป็นผลจากการตั้งสอนให้พึ่งตัวเองชาวเมืองจึงนิยมแยกครอบครัวไปอยู่ต่างหาก

ครอบครัวเดี่ยว (NUCLEAR FAMILY)

ครอบครัวขยาย (EXTENDED FAMILY)

3.1.5 ครอบครัวไม่มั่นคงเพราะสมาชิกครอบครัวแต่ละคนมีกิจกรรมต่างๆ มาก อันเกิดจากระบบการแข่งขันเพื่อการอยู่รอด และการสะสมทรัพย์สิน เวลาพบปะระหว่างสมาชิกครอบครัวมีน้อย ทำให้ขาดความใกล้ชิด และความเห็นอกเห็นใจ และความเข้าใจซึ่งกันและกัน

3.1.6 ความเห็นใจมีน้อยเป็นผลมาจากความกดดันจากการที่ต้องแข่งขันกันและลัทธิวัตถุนิยมส่งผลให้เกิดการแสวงหาไว้เป็นของตัวเองโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น

3.2 ลักษณะทั่วไปของสังคมชนบทในประเทศไทย

3.2.1 ครอบครัว : สถาบันเบ็ดเตล็ด

3.2.2 วัด : สถาบันสำคัญ

- 3.2.3 การยึดมั่นประเพณี
- 3.2.4 ความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ
- 3.2.5 ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- 3.2.6 ความสนใจงานพิธีกรรม
- 3.2.7 อัตราการเกิดสูง

3.2.1 ครอบครัว : สถาบันเบ็ดเตล็ด (ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเป็นแบบปฐมภูมิ) โดยทำหน้าที่เป็นหน่วยรวมทุกอย่างคือ (1) ผลิตและบริโภค (2) หน่วยการปกครอง (3) หน่วยการศึกษา อบรมสมาชิกเพื่อยังชีพ (4) หน่วยพิธีกรรม การแต่งงาน บวชงานศพ

3.2.2 วัด : สถาบันสำคัญเป็นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นที่ให้การศึกษาในอดีต เป็นศูนย์รวมจิตใจ

3.2.3 การยึดมั่นประเพณีเนื่องจาก (1) งานเกษตรกรรมอยู่ภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติ (2) มีความรู้่น้อยเนื่องจากยากจน ขาดแคลนแรงงานในครอบครัว และการขาดแคลนสถาบันการศึกษา

3.2.4 ความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิเนื่องจากสมาชิกน้อย มีความสนิทคุ้นเคยและการเป็นเครือญาติ

3.2.5 ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพราะวิถีชีวิตผูกพันกับสภาพธรรมชาติ ซึ่งยังควบคุมได้น้อยเพราะขาดเทคโนโลยี

3.2.6 ความสนใจงานพิธีกรรมเนื่องจาก(3.2.5) ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

3.2.7 อัตราการเกิดสูงเพราะหนุ่มสาวนิยมแต่งงาน เมื่ออายุยังน้อย (1) การศึกษาดำรงความรู้ในการวางแผนครอบครัว (2) และกิจกรรมความสนุกสนานนอกบ้านมีน้อย

ความแตกต่างระหว่างชนบทและเมืองในประเทศไทย

เกณฑ์การแบ่งเขตเมืองและชนบทเท่าที่มีใช้คือ เขตเทศบาลคือเขตเมือง ได้แก่ บริเวณที่อยู่ในเขตเทศบาล,นคร,เมือง และตำบล รวมถึง กทม. และเมืองพัทยา

จากการที่ ในปี 2510 ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมีเพียง ร้อยละ 14.4 เท่านั้น และในปัจจุบันเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 33 แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างระหว่างชนบทและเมืองของประเทศไทยชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างชนบทและเมืองของไทย (โดยเฉพาะจำนวนของประชากรในเขตเมืองและชนบท) ยังมีมากซึ่งจากสารประชากร มหาวิทยาลัยมหิดล

ได้คาดการณ์ประชากรเมืองกลางปี พ.ศ.2548 (1กรกฎาคม) ของประเทศไทยทั้งประเทศมีจำนวน 62,163,000 คน จำแนกเป็นอยู่เมฆเขตเมืองจำนวน 19,361,000 คน เขตชนบทจำนวน 42,802,000 คน (สำรวจกรมการวิทยาดับเบิล.สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, ปีที่ 14 ฉบับพิเศษ (กรกฎาคม 2548)

4. สังคมแบบเมืองและแบบชนบทในสังคมพัฒนาแล้ว กรณีประเทศไทย

สหรัฐอเมริกาและความแตกต่างระหว่างชนบทกับเมือง

สำหรับสังคมแบบเมืองและแบบชนบทในสังคมพัฒนาแล้ว กรณีประเทศไทย
อเมริกา เป็นไปตามรายละเอียดดังปรากฏในตัวข้อที่ 2 ของบทนี้ ในลักษณะเปรียบเทียบสังคมเมืองและชนบท ในประเด็น (1) ลักษณะทางธรรมชาติ (2) อาชีพ (3) สภาพดิน ฟ้าอากาศ (4) ความสัมพันธ์ทางสังคม (5) บุคลิกภาพ (6) กิจกรรมต่าง ๆ และแบบแผนของชีวิต
ชาวเมืองจากความคิด Arthur Vidich และ Joseph Beuswag

ส่วนประเด็นความแตกต่างระหว่างชนบทกับเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกา มีลักษณะเป็นดังนี้

ความแตกต่างระหว่างชนบทกับเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกา

มีคติน้อย เพราะชนบทได้รับการพัฒนาที่ด้อยกว่าเมือง ความแตกต่างที่พิจารณาได้จากตารางในหน้าที่ 114 (กรณีการ สุขเกษม (อักษรกุล), 2530 หน้า 79) เขตการอยู่อาศัยของประเทศสหรัฐอเมริกา จำแนกได้เป็น (1) เขตเมือง (2) เขตชนบทที่ไม่ได้ทำการเกษตรกรรม (3) เขตชนบทที่ทำการเกษตรกรรม (กรณีการ สุขเกษม (อักษรกุล), 2530, หน้า 79)

ตารางแสดงลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการ
ของประชาชนเขตชนบท-เมือง สหรัฐอเมริกา

	ทั้งประเทศ	เขตเมือง	เขตชนบทที่ไม่ได้ทำการเกษตร	เขตชนบทที่ทำการเกษตร
ร้อยละของประชากรอายุ 14-17 ปีที่กำลังศึกษาอยู่	87.4	88.3	85.1	87.4
ร้อยละของประชากรอายุ 25 ปีขึ้นไปที่มีระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป	41.1	4.3	34.4	29.5
อัตราเจริญพันธุ์ทั่วไป(ต่อสตรี 1,000 คน)	1,746	1,637	1,999	2,133

	ทั้งประเทศ	เขตเมือง	เขตชนบทที่ไม่ได้ ทำกิจกรรม	เขตชนบทที่ทำ การกิจกรรม
สัดส่วนผู้ไม่มีงานทำต่อผู้มีงานทำ	1.57	1.46	1.87	1.79
ร้อยละของสตรีที่สมรสแล้วและอยู่ใน กำลังแรงงาน	30.7	32.3	28.4	21.9
ร้อยละของชายที่อายุ 65 ปีขึ้นไป และ ยังทำงานอยู่	30.5	30.4	23.5	49.7
ร้อยละของประชาชนที่ทำงานในโรงงาน อุตสาหกรรม	27.1	22.2	28.7	12.0
ร้อยละของประชาชนที่ทำงานด้วยอาชีพ ธุรกิจการค้าขาย	41.1	46.1	32.8	13.4
รายได้ส่วนใหญ่ของครอบครัว (ดอลลาร์)	5,660	6,166	4,750	3,228
ร้อยละของครอบครัวที่มีรายได้ 10,000 ดอลลาร์ ขึ้นไป	15.1	17.1	9.0	6.8

จากการพินิจศึกษาตารางข้างต้นจักพบว่าความแตกต่างระหว่าง (1) เขตเมือง (2) เขตชนบทที่ไม่ได้ทำการเกษตรกรรม และ (3) เขตชนบทที่ทำการเกษตรกรรม ในประเด็นเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ยังมีอยู่แต่ค่อยมา เช่น ร้อยละของประชาชนอายุ 14-17 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ (1) 88.3 (2) 85.1 (3) 87.4 ส่วนที่แตกต่างกันค่อนข้างมากได้แก่รายได้ส่วนใหญ่ของครอบครัว (ดอลลาร์) โดย (1) 6,166 (2) 4,750 และ (3) 3,228 และร้อยละของครอบครัวที่มีรายได้ 10,000 ดอลลาร์ขึ้นไป ได้แก่ (1) 17.1 (2) 9.0 และ (3) 6.8

5. ความสับสน

ความแตกต่างของเมืองและชนบทดังได้ทำการพินิจศึกษาแล้วนั้น ทำให้เราได้ทราบถึงคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ คำว่า "ชนบท" หรือ "เมือง" หรือ "แบบเมือง" และ "เมืองหรือนครอุตสาหกรรม" เป็นต้น รวมถึงลักษณะการเปรียบเทียบสังคมเมืองและชนบทใน

ประเด็นต่าง ๆ อาทิ เช่นลักษณะทางธรรมชาติ อาชีพ สภาพดินฟ้าอากาศ ความสัมพันธ์ทางสังคมบุคลิกภาพ เป็นต้น รวมถึงทัศนคติจากนักคิด นักปราชญ์ ที่มีต่อชนบทและเมือง ทั้งในเชิงอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงที่ปฏิฐานต่อชนบท และในเชิงที่ปฏิฐานต่อเมือง และในช่วงท้ายเป็นการพินิจศึกษาชนบทและเมืองในสังคมกำลังพัฒนา และสังคมพัฒนาแล้ว รวมถึงความแตกต่างระหว่างชนบทเมือง ซึ่งพบว่า ในสังคมกำลังพัฒนาความแตกต่างระหว่างชนบทและเมืองจะมีมาก ส่วนในสังคมพัฒนาแล้วจักเป็นไปในทางกลับกันคือ ความแตกต่างตามนัยดังกล่าวจะยังคงมีอยู่แต่เป็นไปในลักษณะที่มีน้อยหรือมีไม่มากนัก

ศัพท์ที่ควรรู้

City, Urban, Rural, Industrial city, Urbanization, Handicraft economy, Handicraft, Practical man, Nuclear family, Extended family, heterogeneous,

ชื่อที่ควรทราบ

Arthur Vidich, Joseph Beuswan,

ทดสอบความสามารถ

แบบอัตนัย

1. ชนบทและเมืองมีความแตกต่างกันในมิติอะไรบ้าง จงอธิบาย
2. จงชี้ให้เห็นถึงมุมมองของนักคิดที่มีต่อชนบทและเมือง มาพอสังเขป
3. จากคำกล่าวที่ว่า "สังคมพัฒนามากขึ้นจักส่งผลให้ความแตกต่างระหว่างชนบทและเมืองลดลง" ท่านเห็นด้วยหรือไม่ จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ

แบบปรนัย

1. จากคำกล่าวที่ว่า "Hell is a city much like London" จัดเป็นแนวความคิด ตามตัวเลือกใด
 - 1) เชิงอธิบายปรากฏการณ์
 - 2) เชิงปฏิฐาน (เชิงบวก) ต่อชนบท
 - 3) เชิงปฏิฐาน (เชิงบวก) ต่อเมือง
 - 4) ข้อ 2) และ 3)
 - 5) ผิดทั้งหมด
2. จากคำกล่าวที่ว่า "The good life can only be lived in the city" จัดเป็นแนวความคิด ตามตัวเลือกใด
 - 1) เชิงอธิบายปรากฏการณ์
 - 2) เชิงปฏิฐาน (เชิงบวก) ต่อชนบท
 - 3) เชิงปฏิฐาน (เชิงบวก) ต่อเมือง
 - 4) ข้อ 2) และ 3)
 - 5) ผิดทั้งหมด

3. ตัวเลือกใดจัดเป็นลักษณะตามแบบลกหรือความแตกต่างซึ่งปรากฏในชุมชนเมือง
- 1) วัฒนธรรม
 - 2) อาชีพ
 - 3) เชื้อชาติ
 - 4) ข้อ 2) และ 3)
 - 5) ถูกทั้งหมด
4. ลักษณะความเหมือนซึ่งปรากฏในชุมชนชนบทได้แก่อะไร
- 1) วัฒนธรรม
 - 2) อาชีพ
 - 3) เชื้อชาติ
 - 4) ข้อ 2) และ 3)
 - 5) ถูกทั้งหมด
5. สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย ปู่ ย่า พ่อแม่ ลูกหลาน จัดเป็นครอบครัวประเภทใด
- 1) ครอบครัวเดี่ยว
 - 2) ครอบครัวขยาย
 - 3) ครอบครัวปฐมนิเทศก์
 - 4) ครอบครัวผสม
 - 5) ถูกทั้งหมด
6. สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย ตา ยาย พ่อแม่ ลูก หลาน หลาน จัดเป็นครอบครัวประเภทใด
- 1) ครอบครัวเดี่ยว
 - 2) ครอบครัวขยาย
 - 3) ครอบครัวปฐมนิเทศก์
 - 4) ครอบครัวผสม
 - 5) ถูกทั้งหมด
7. สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย พ่อแม่ ลูก จัดเป็นครอบครัวประเภทใด
- 1) ครอบครัวเดี่ยว
 - 2) ครอบครัวขยาย
 - 3) ครอบครัวปฐมนิเทศก์
 - 4) ครอบครัวผสม
 - 5) ถูกทั้งหมด
8. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรและวัฒนธรรมแบบที่คืออีไม่จัดให้เป็น "ชุมชนชนบท" และหรือชุมชนแบบเมือง" เพราะเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมยุคใด
- 1) ก่อนอุตสาหกรรม
 - 2) อุตสาหกรรม
 - 3) หลังอุตสาหกรรม
 - 4) ข้อ 2) และ 3)
 - 5) ผิดทั้งหมด
9. ในยุคสังคม "อุตสาหกรรม" "หลังอุตสาหกรรม" เมืองมหาวิทยาลัย (university city) เข้าเกณฑ์ลักษณะประชากร และวัฒนธรรมตามตัวเลือกใด
- 1) ลักษณะประชากร(ขนาดความหนาแน่น) ต่ำ และวัฒนธรรม (การรู้หนังสือ) สูง
 - 2) ลักษณะประชากรสูงและวัฒนธรรมต่ำ
 - 3) ลักษณะประชากรสูงและวัฒนธรรมสูง
 - 4) ข้อ 2) และ 3)
 - 5) ถูกทั้งหมด

10. ในสังคมอุตสาหกรรมและหรือหลังอุตสาหกรรม "เขตสลัมหรือชุมชนแออัด" (slum areas) หรือ "เกต-โท" (ghetto area) เข้าเกณฑ์ลักษณะประชากรและวัฒนธรรมตามตัวเลือกใด
- 1) ลักษณะประชากรสูงและวัฒนธรรมต่ำ
 - 2) ลักษณะประชากรต่ำและวัฒนธรรมต่ำ
 - 3) ลักษณะประชากรสูงและวัฒนธรรมสูง
 - 4) ข้อ 2) และ 3)
 - 5) ถูกทั้งหมด
11. ลักษณะประชากร (ขนาด ความหนาแน่น) ต่ำ และวัฒนธรรม (การรู้หนังสือ การรู้เรื่องทางโลก) ต่ำ คิวอี้ จัดให้เป็นชุมชนอะไร
- 1) เมือง (town)
 - 2) นคร (city)
 - 3) มหานคร (metropolis)
 - 4) อภิมหานคร (megalopolis)
 - 5) ชนบท (rural)
12. ลักษณะประชากร (ขนาด ความหนาแน่น) สูง และวัฒนธรรม (การรู้หนังสือ การรู้เรื่องทางโลก) สูง คิวอี้ จัดให้เป็นชุมชนอะไร
- 1) ดั้งเดิม (Simple or Primitive)
 - 2) ชนบท (Rural)
 - 3) เมือง (Urban)
 - 4) ข้อ 1) และ 2)
 - 5) ผิดทั้งหมด
13. ลักษณะประชากรและวัฒนธรรมที่เป็นแบบใด คิวอี้ จึงไม่จัดให้เป็น "ชุมชนชนบท" และหรือ "ชุมชนแบบเมือง"
- 1) ลักษณะประชากรต่ำและวัฒนธรรมสูง
 - 2) ลักษณะประชากรสูงและวัฒนธรรมต่ำ
 - 3) ลักษณะประชากรสูงและวัฒนธรรมสูง, ลักษณะประชากรต่ำและวัฒนธรรมต่ำ
 - 4) ข้อ 1) และ 2) 5) ถูกทั้งหมด

14. ปัจจัยเกี่ยวกับ "ประชากร" ที่ตัวชี้ใช้เป็นเกณฑ์วัดชนบท-เมืองได้แก่อะไร
- 1) ความหนาแน่น (ต่ำ ปานกลาง สูง)
 - 2) ระดับของขนาด (ต่ำ ปานกลาง สูง)
 - 3) การเกิด การตาย การย้ายถิ่นเข้า-ออก
 - 4) ข้อ 1) และ 2)
 - 5) ผิดทั้งหมด
15. ปัจจัยเกี่ยวกับ "วัฒนธรรม" ที่ตัวชี้ใช้เป็นเกณฑ์วัดชนบท-เมืองได้แก่อะไร
- 1) ระดับการรู้หนังสือ (ต่ำ ปานกลาง สูง)
 - 2) ระดับการรู้เรื่องทางโลก (ต่ำ ปานกลาง สูง)
 - 3) วัฒนากรรม (ต่ำ ปานกลาง สูง)
 - 4) ข้อ 1) และ 2)
 - 5) ผิดทั้งหมด
16. ปัจจัยเกี่ยวกับ "สิ่งแวดล้อม" ที่ตัวชี้ใช้เป็นเกณฑ์วัดชนบท-เมือง ได้แก่อะไร
- 1) ปัจจัยทางภูมิศาสตร์
 - 2) ปัจจัยทางชีววิทยา
 - 3) ปัจจัยทางประชากรศาสตร์
 - 4) ข้อ 2) และ 3)
 - 5) ผิดทั้งหมด
17. หลุยส์ เวอร์ธ (Louis Wirth) ใช้ขนาดเล็ก (small) เป็นเกณฑ์ของลักษณะชุมชนแบบใด
- 1) ชุมชนแบบเมือง (town community)
 - 2) ชุมชนนคร (urban community)
 - 3) ชุมชนมหานคร (metropolis community)
 - 4) ชุมชนธรรมเนียมประเพณี (traditional community)
 - 5) ชุมชนอภิมหานคร (megalopolis community)
18. ถ้าเปรียบ "เมืองเป็นเรื่องของอนาคต" นักทฤษฎีชนบทและเมืองเห็นว่า "ชนบท เป็นเรื่องของอะไร"
- 1) อดีต
 - 2) อนาคต
 - 3) อดีต 4) ปัจจุบัน 5) มิติกาลเวลา

19. จากการศึกษาของดีวีย์ "Rural-urban continuum model by Dewey" ใช้ตัวแปรอะไรเป็นเกณฑ์ในการวัดชุมชนแบบเมือง
- 1) ประชากร
 - 2) วัฒนธรรม
 - 3) สิ่งแวดล้อม
 - 4) ข้อ 1) และ 2)
 - 5) ผิดทั้งหมด
20. ประเทศอะไรใช้ "จำนวนประชากร" เป็นเกณฑ์หนึ่งในการให้คำจำกัดความการเป็นเขตเมือง
- 1) สหรัฐอเมริกา
 - 2) แคนาดา
 - 3) ไทย
 - 4) ข้อ 1) และ 3)
 - 5) ถูกทั้งหมด
21. ประเทศอะไรใช้ "ปัจจัยเศรษฐกิจ และสังคมแบบเมือง" (urban Socioeconomic Factors เป็นเกณฑ์ในการกำหนด นคร (City) และเมือง (Town)
- 1) สหรัฐอเมริกา
 - 2) แคนาดา
 - 3) เวเนซุเอลา
 - 4) ข้อ 1) และ 2)
 - 5) ผิดทั้งหมด
22. ประเทศอะไรใช้เกณฑ์เกี่ยวกับบริเวณที่อยู่ในอำนาจปกครองของรัฐบาลท้องถิ่น" (Local government jurisdictions) เป็นเกณฑ์ในการกำหนดหรือให้ความหมายของเมือง
- 1) สหภาพโซเวียตรัสก่อนล่มสลาย
 - 2) ประเทศอังกฤษ
 - 3) เวลส์
 - 4) ข้อ 2) และ 3)
 - 5) ถูกทั้งหมด

23. สังคมตามแนวความคิดของ เดวิด ริสแมน (David Riseman) มีลำดับชั้นตั้งแต่เริ่มแรกเป็นไปตามตัวเลือกใด ทั้งนี้กำหนดให้
 ก = ชรามนิยมนำ ข = สำนักนำ และ ค = ผู้อื่นนำ
- 1) ค ข ก 3) ก ข ค 5) ค ก ข
 2) ข ค ก 4) ข ก ค
24. เกณฑ์เกี่ยวกับสิ่งใดที่ไฟเดอแมน (Firedman) โรสเอนแมน (Rosenman) และแอนเดอสัน (Anderson) ใช้วัดการเป็นเขตเมือง
- 1) จำนวนรถยนต์
 2) จำนวนบ้านเรือน
 3) หอนาฬิกา
 4) นาฬิกาข้อมือ
 5) นาฬิกาพก
25. สัญลักษณ์ของเมืองในทวีปยุโรปยุคกลางในช่วงศตวรรษที่ 16 ซึ่งเป็นยุคสำรวจและเกิดศูนย์กลางระบบทุนนิยมโลกที่เวนิซเขินัว ได้แก่อะไร
- 1) หอนาฬิกาตามสี่แยกและสถานที่สำคัญ
 2) นาฬิกาพก
 3) นาฬิกาข้อมือ
 4) นาฬิกาทราย
 5) นาฬิกาแดด

